Namsos - Nåavmesjenjaelmie

Langsiktig økonomiforvaltning

Kommunesene i Trøndelag og Namsos kommune

24. september 2026

Emil Veien og Sigrid Hynne

Samordningsseksjonen

Statsforvalteren i Trøndelag

Tröndelagen Staatehaaltoje

Tre hovedtema

Omstillingsbehovet

Økonomisk utvikling

Hva er viktig i omstillingsarbeid?

Lagarbeid

Foto: Namdalsavisa Bjørn Tore Ness

© Statsforvalteren i Trøndelag

Utfordringer

Demografi

Endring i inntekter

Klima- og naturendringer

Samfunns-sikkerhet og beredskap

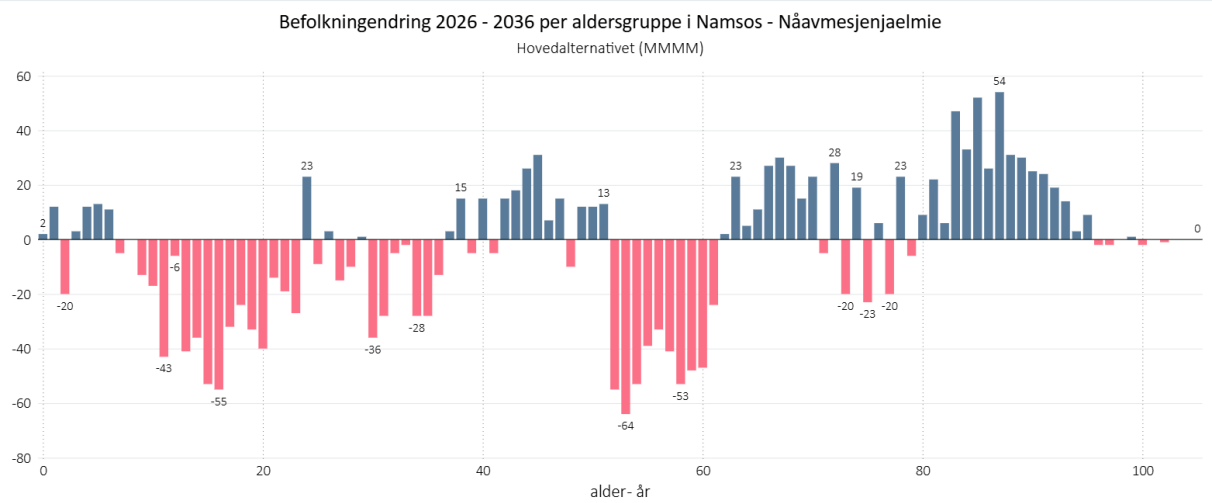
Utenforskap

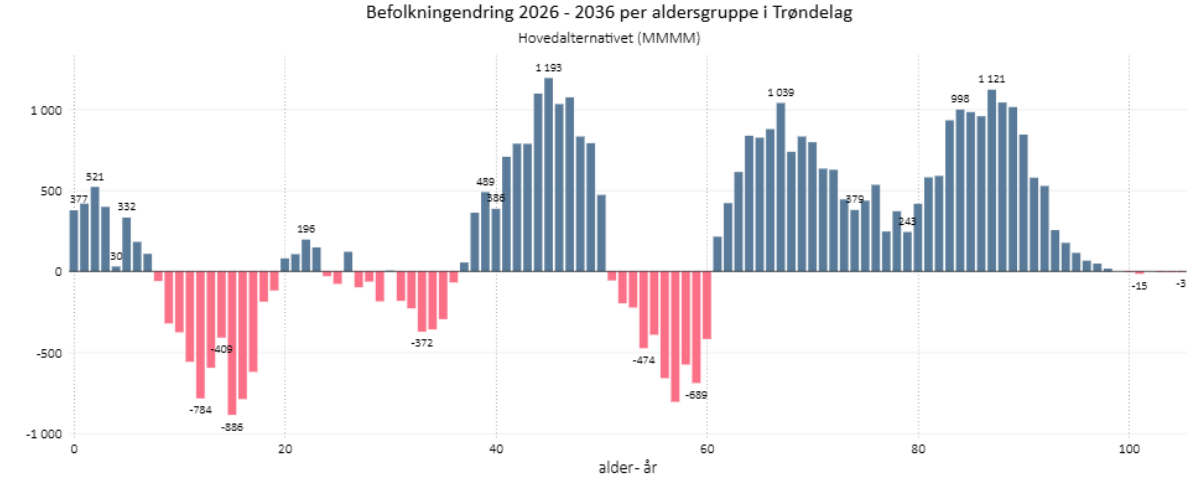
Press på demokratiet

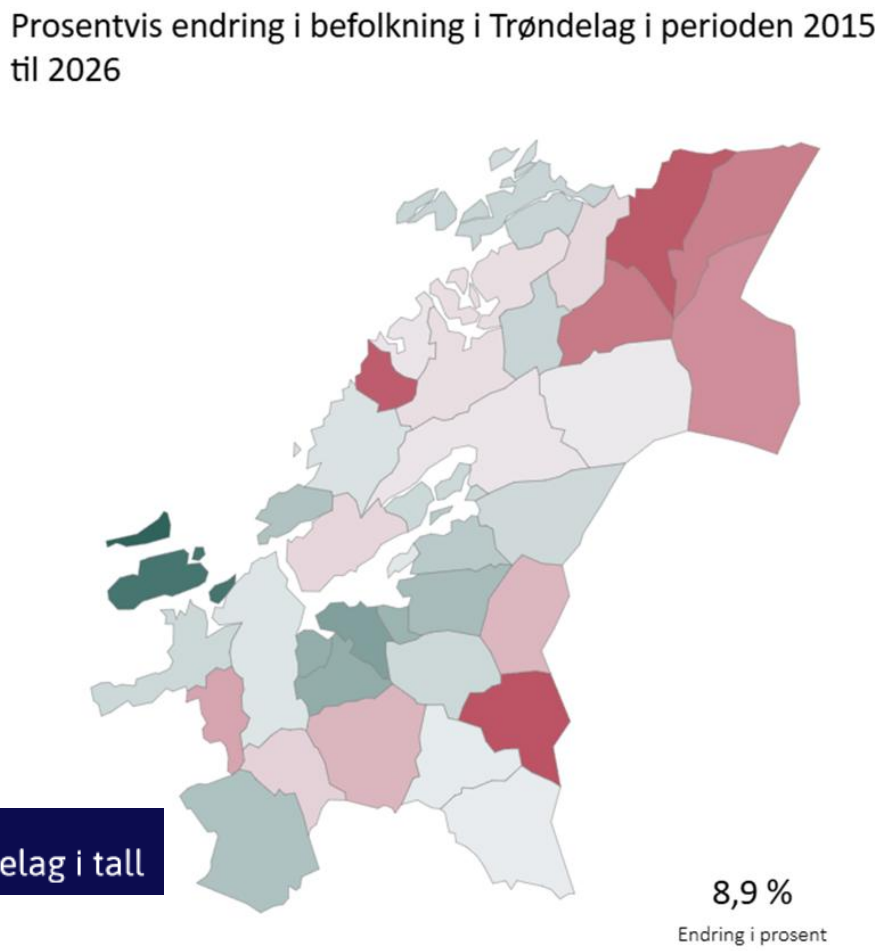
Behov for innovasjon, omstilling og digitalisering

Krever kompetanse og utviklingskapasitet

Demografi

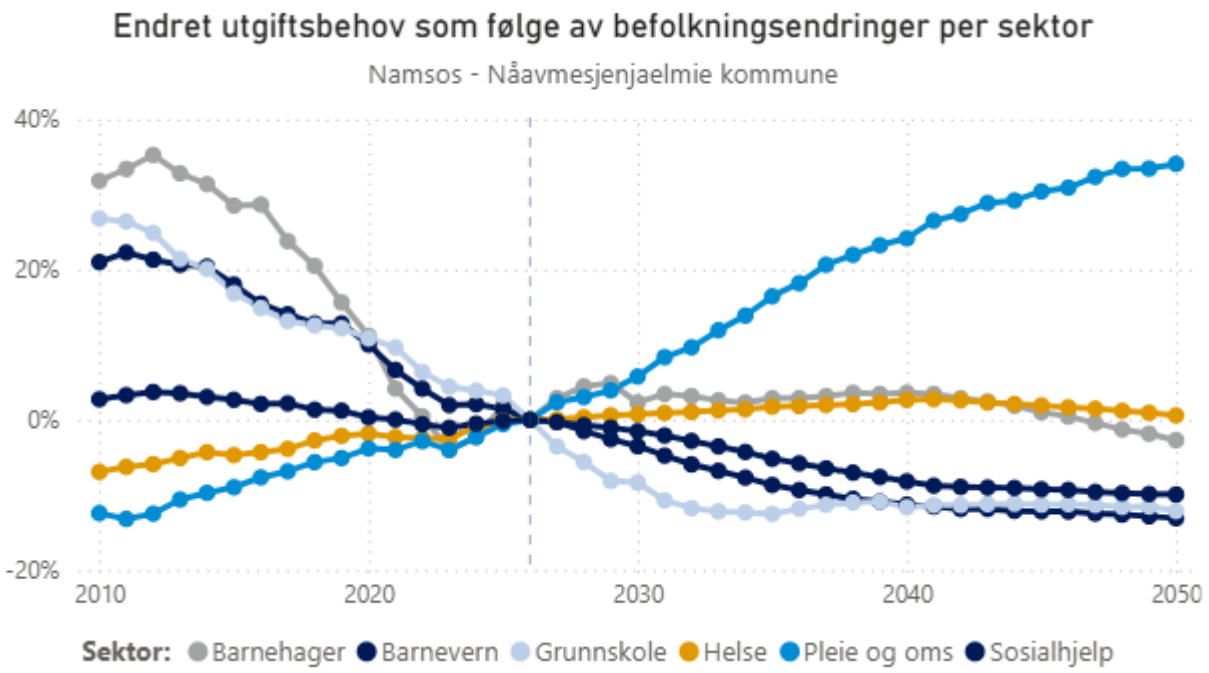

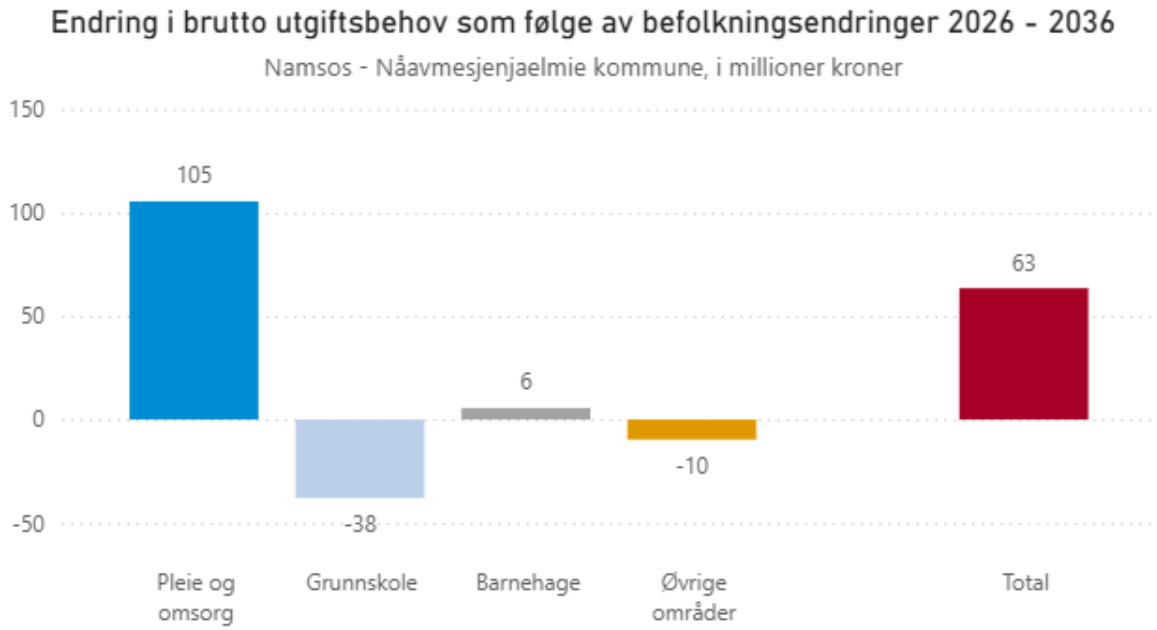

https://trondelagitall.no/statistikk/befolkningsprognoser (s.4)

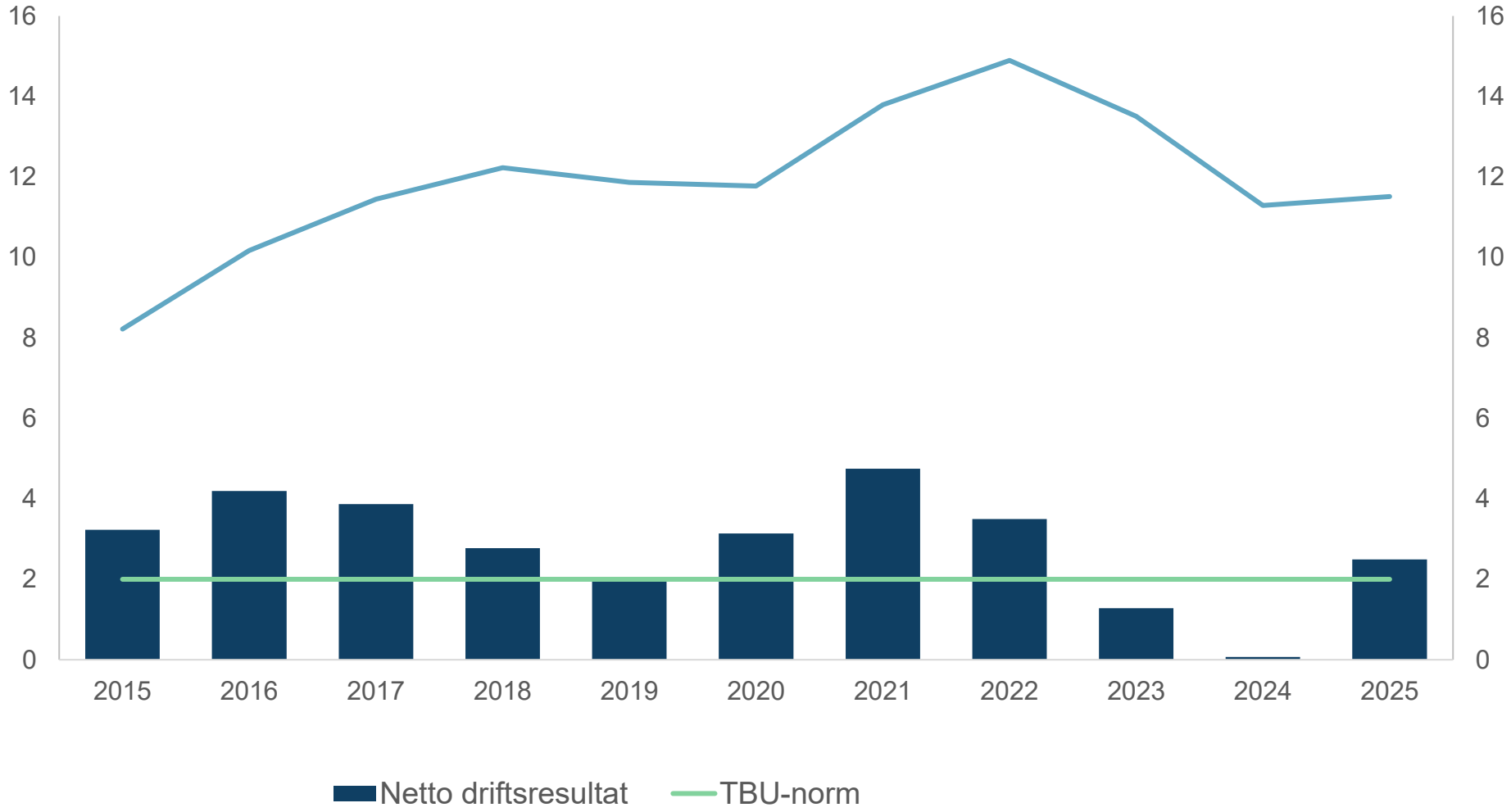
Kommende demografikostnader - utgiftsbehov

TBUs beregningsopplegg for hvordan kommunenes utgifter påvirkes av befolkningsutviklingen. Excel-modell KS

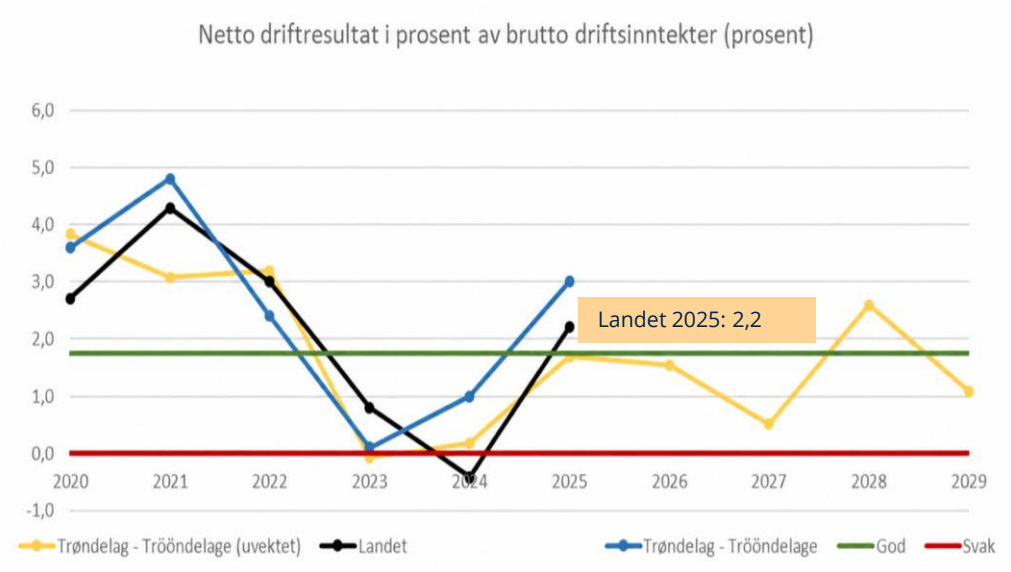
Bedre resultater i 2025, gode utsikter for 2026

Stor strekk i laget –
1 av 4 kommuner har negativt resultat både i 2024 og 2025

Sterk inntektsvekst i 2025 og 2026

Trøndelag sammenliknet med landet

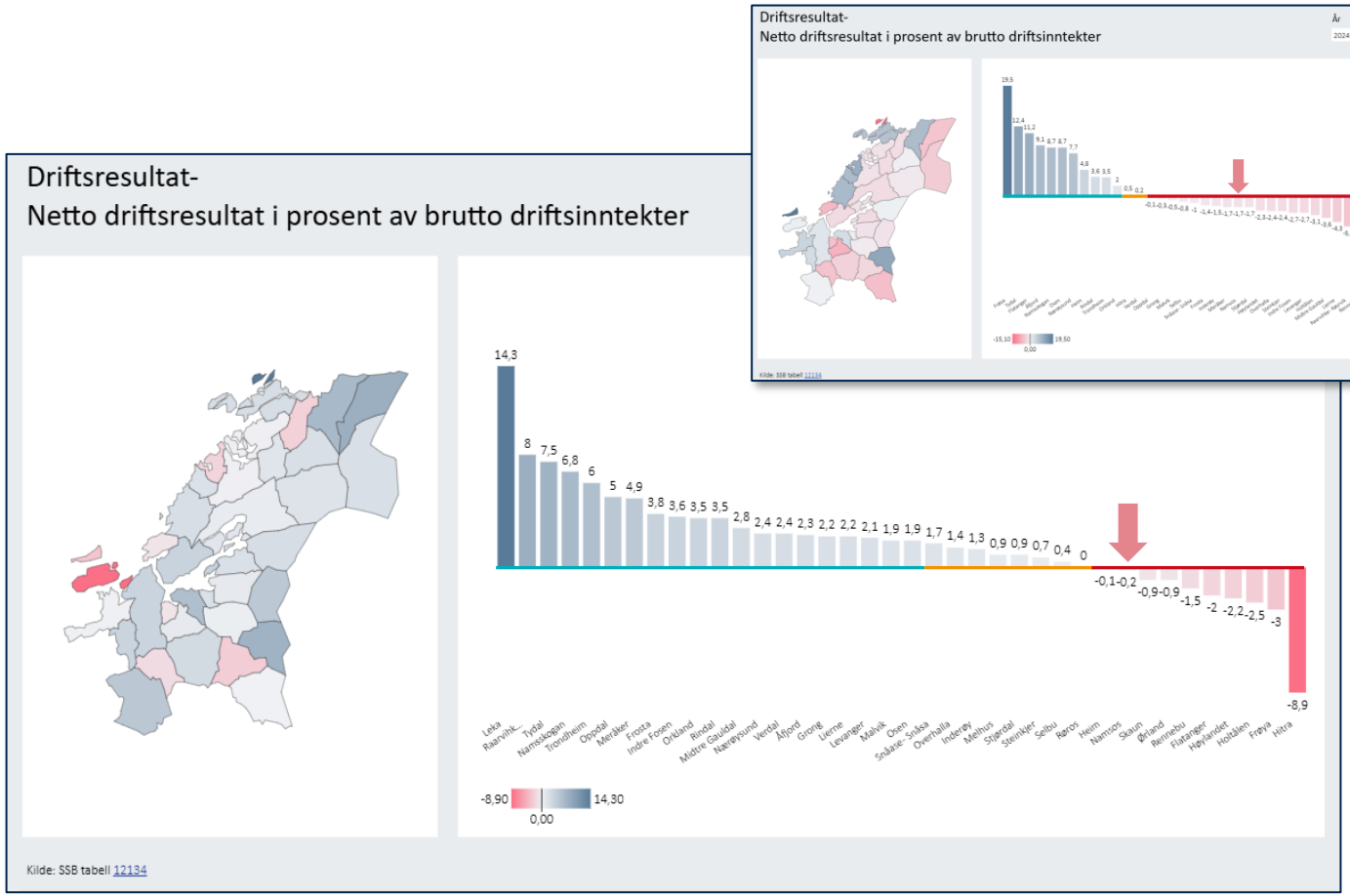

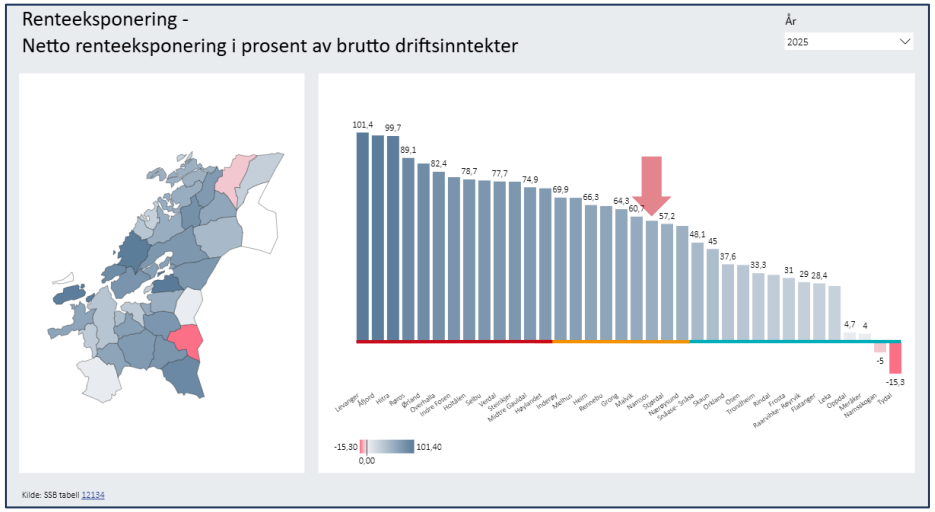
- Netto driftsresultat for Trøndelag er i gjennomsnittet bedre enn landet
- Trønderske kommuner har høy gjeld
- Men har høyeste disposisjonsfond i landet

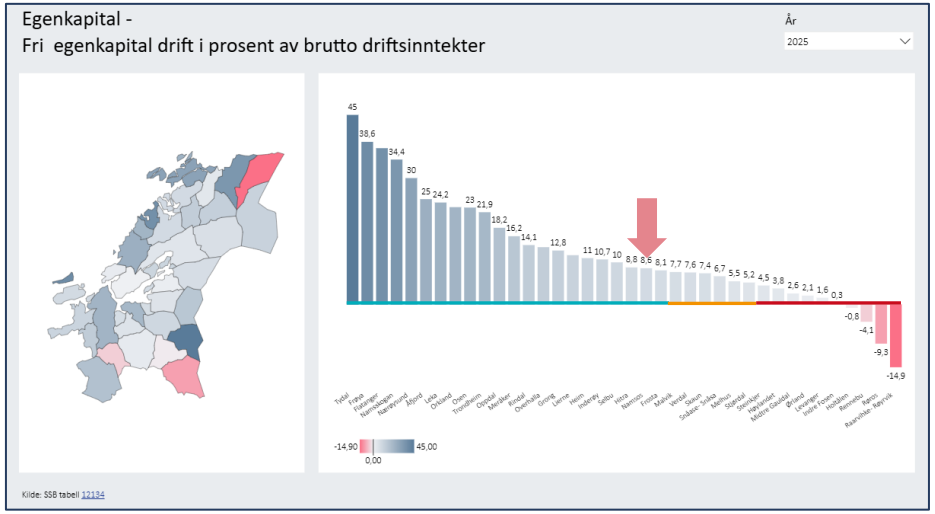
Foto:

© Statsforvalteren i Trøndelag

Økonomien i Namsos kommune i trøndersk sammenheng

Trøndelag i tall

© Statsforvalteren i Trøndelag

Statsforvalterens vurdering

Vurdering

Middels

Vurderingen gjengir vårt helhetlige inntrykk av kommunens økonomiske bærekraft, handlingsrom og kontroll, samt sårbarhet med hensyn på fagmiljø. Vurderingen er i hovedsak basert på sentrale økonomiske nøkkeltall i KOSTRA, kommunens egne plandokumenter og regnskap med tilhørende beretninger.

Områdene er vurdert med hensyn til kvalitet og/eller sårbarhet og bærekraft:

- GOD (grønn): Ikke indikasjoner på avvik eller risiko for avvik fra det som forventes i lov, forskrift og god faglig praksis.
- MIDDELS (gul): Kan være indikasjoner på mindre avvik eller middels risiko for avvik fra det som forventes i lov, forskrift og god faglig praksis.
- SVAK (rød): Kan være indikasjoner på betydelige avvik eller høy risiko for avvik fra det som forventes i lov, forskrift og god faglig praksis.

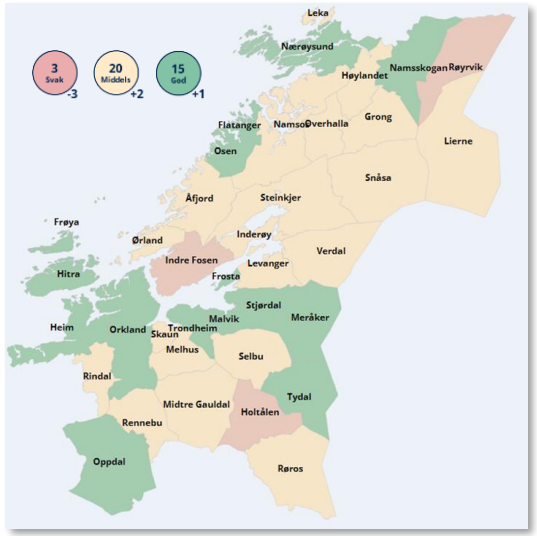
Indikatorer for kommunal økonomi

Namsos kommune 2026

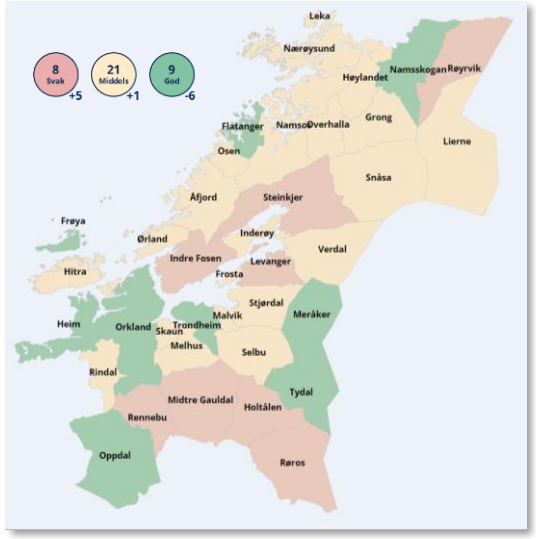
1	**Beregnet økonomisk bærekraft og handleevne** Kjerneindikator	Middels
1.1	**Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter over tid (gj.snitt 2+2 år)** Økonomisk balanse over tid - kommunekassen (anbefalt minimumsverdi : >1,75 %)	Svak
1.2	**Netto renteeksponering i prosent av brutto driftsinntekter (prosent)** Renteeksponering (anbefalt maksimumsverdi: 50-70 %)	Middels
1.3	**Fri egenkapital drift i prosent av brutto driftsinntekter (prosent)** Økonomisk buffer (anbefalt minimumsverdi: 5-8 %)	God
2	**Beregnet økonomisk styring og kontroll** Tilleggsindikator	Middels
2.1	**Regnskapsmessig avvik i prosent fra budsjettet (gj. snitt 4 år)** Kommunekassen	Middels
2.2	**Andel av brutto driftsinntekter (prosent)** Merforbruk i driftsregnskapet (akkumulert)	God
2.3	**Arbeidskapital ex. premieavvik i prosent av brutto driftsinntekter (prosent)** Likviditet (anbefalt minimumsverdi: 10-15 %)	Svak

Økonomisk bærekraft og handlingsrom - utvikling

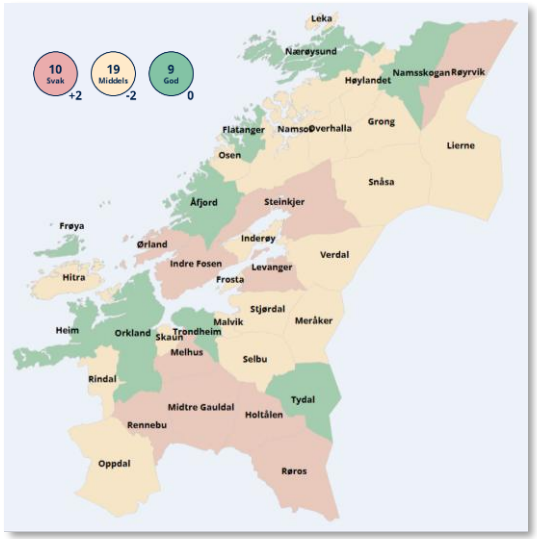
Vurdering 2023

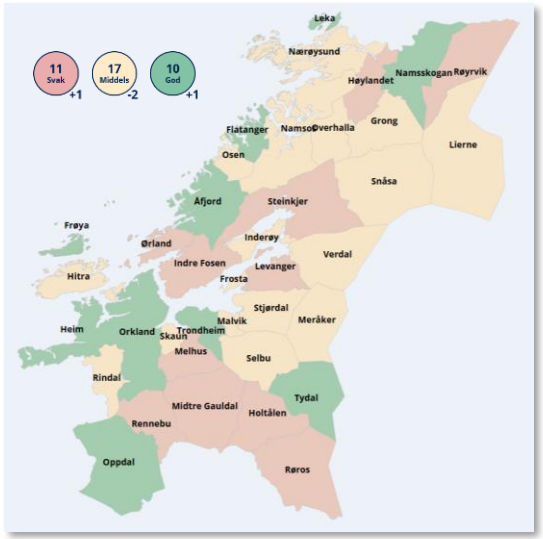
Vurdering 2024

Vurdering 2025

Vurdering 2026

- Helt annet bilde enn for noen år siden
- 4 ROBEK-kommuner… og minst 11 kommuner i økonomisk ubalanse
- Demografiendringer - flere sliter med å dreie ressursene fra barn og unge til eldre i takt med endringene i det anslåtte utgiftsbehovet
- Reservene er borte for noen
- Tar tid å snu… må tas grep!

Økonomisk balanse 2020-2029

per 15.06.26 (netto driftsresultat for kommunekasse)

Gjennomsnitt **over tid**
(2+2 år)

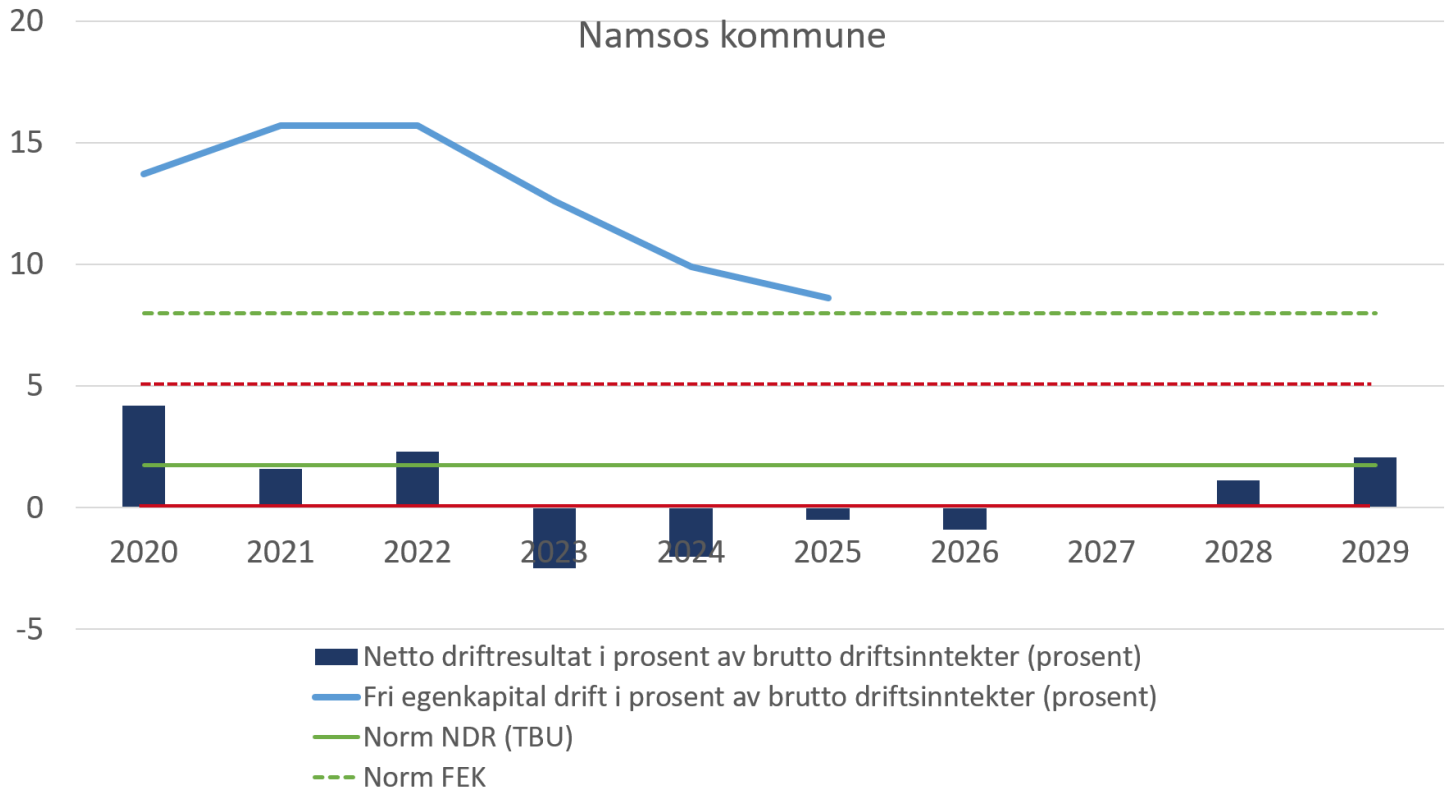
-0,9 %

Trøndelag (uvektet) 0,9 %

Gjennomsnitt **neste** 4 år
(økonomiplan)

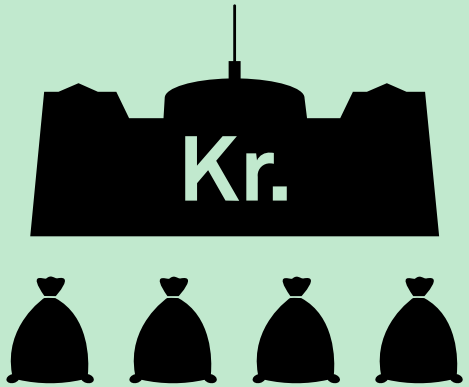
0,6 %

Trøndelag (uvektet) 1,4 %

© Statsforvalteren i Trøndelag

Rammestyring og balansekrav

Stortinget vedtar oppgaver og inntekter

Kommunene må tilpasse aktiviteten til inntektene

Kommuneloven:

- Budsjettbalanse
- Dekning av merforbruk

Langsiktig økonomiforvaltning

Ny kommunelov (2018):

- Markerer kommunestyrets ansvar for å ivareta handlingsrommet
- Økt vekt på langsiktighet

Kommunestyrets verktøy:

- Budsjett og økonomiplan
- Regnskap
- Økonomi- og finansreglement
- Finansielle måltall

© Statsforvalteren i Trøndelag

ROBEK – vilkår for innmelding

Kommuneloven § 28-1

a. **Budsjett vedtatt med merforbruk**
b. Økonomiplan vedtatt med merforbruk
c. **Regnskap, budsjett eller økonomiplan viser inndekning over mer enn to år**
d. Regnskap viser et akkumulert merforbruk på mer enn 3 prosent av driftsinntektene
e. Budsjett eller økonomiplan ikke vedtatt innen fristen
f. Årsregnskapet ikke vedtatt innen fristen
g. KDD har fattet vedtak etter inndelingsloven

OBS: Ufordelte innsparingskrav!

Register **O**m **BE**tinget godkjenning og **K**ontroll

Kommuner i økonomisk ubalanse

Underlagt statlig kontroll

...men kommunen har fortsatt ansvaret!

Nettverk for bærekraftig kommuneøkonomi KS

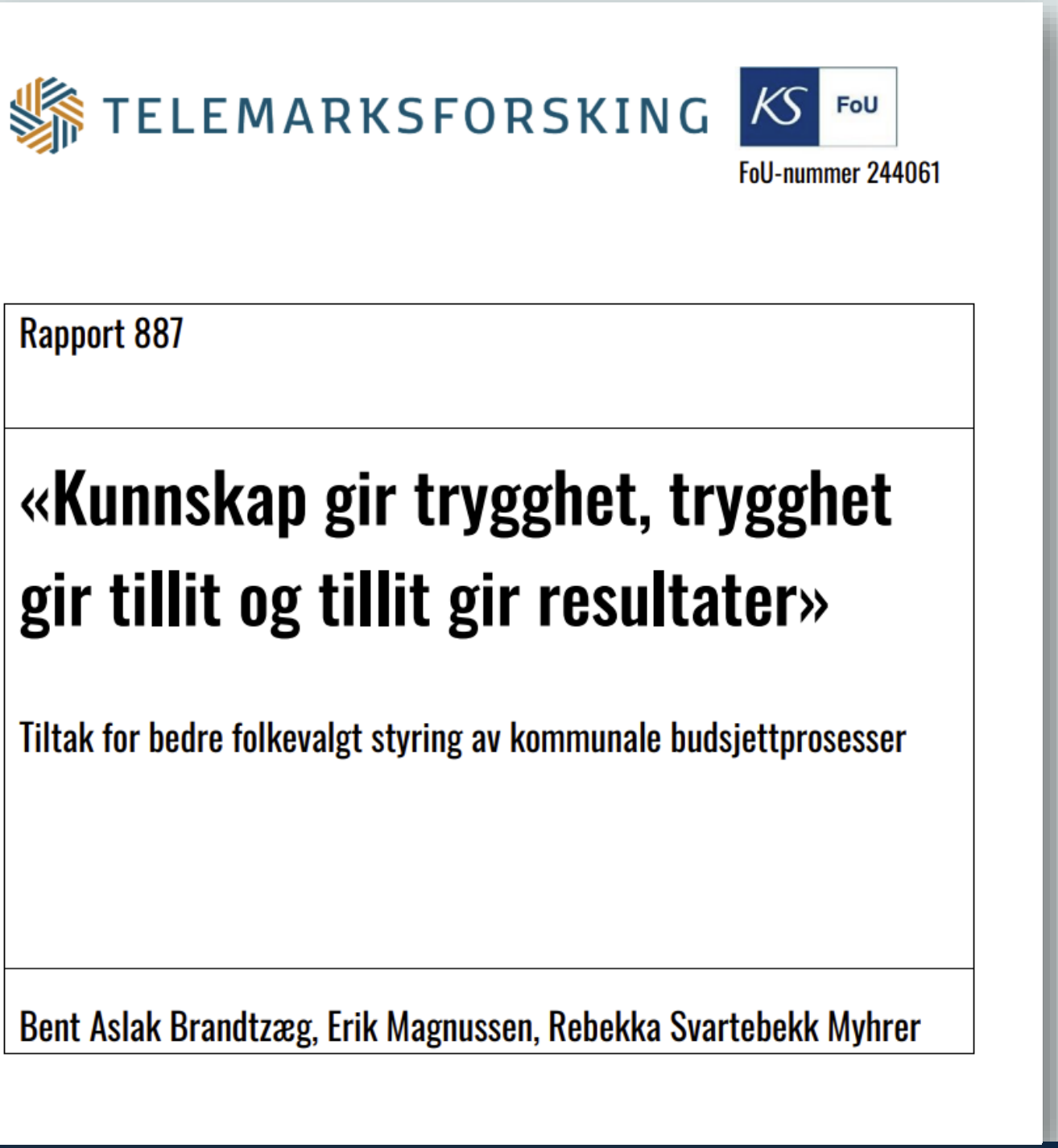
- 8 trønderske kommuner er med
- Men mange digitale ressurser:
- Bærekraftig kommuneøkonomi – Hjem
- Politisk årshjul for budsjettprosessen
- Webinarrekke om omstilling og kommunikasjon med innbyggerne
- Innbyggeren med på laget

Foto:

© Statsforvalteren i Trøndelag

Gode råd for budsjett- og økonomiarbeidet

- Tidlig folkevalgt medvirkning
- Årshjul
- Rolleavklaring
- Oppdaterte planer
- Rapportering
- Dialogkonferanse
- Rammekonferanse
- Støtte til partigruppene

ROBEK - kort vei inn, lang vei ut…

- Leter etter årsaken utenfor kommunen
- For høye driftsutgifter
- Politisk fragmentering
- Utsetter problemer/upopulære valg
- Svakt informasjonsgrunnlag legger til rette for ostehøvelkutt
- Svak budsjettdisiplin
- Lite vekt på langsiktig planlegging
- Dårlig samarbeid mellom administrasjon og politikk
- Befolkningsnedgang over tid
- Mangel på administrativ kapasitet

https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/robek---kort-vei-inn-lang-vei-ut/id2624900/

© Statsforvalteren i Trøndelag

Hva kjennetegner «gode» kommuner, med effektiv ressursbruk og økonomisk kontroll?

Leder av Kommunekommisjonen, Eivind Dale, mener det er 8 felles kjennetegn

Kontroll på kostnadsdriverne

- problemer blir identifisert
- analyserer og iverksetter tiltak

Langsiktighet – tilpasser seg endringer i demografi

Økonomiske handlingsregler og god egenkontroll

Erkjenner eget ansvar

Lærer av «de beste» - effektiv drift

(kostnader og kvalitet)

Dialog med innbyggerne

- problemforståelse
- forventningsavklaring

God bruk av arbeidskraft og partssamarbeid

Godt samarbeid POL – ADM

Hvor trykker skoen hos dere?

© Statsforvalteren i Trøndelag

Har vi felles virkelighetsforståelse?

Hvordan skal vi opptre som et lag og arbeide for å få hele kommunen med på omstilling?

Hvordan oppnå bærekraft i kommuneøkonomien?

- Prioritering
- Stordriftsfordeler og struktur, inkl. interkommunalt samarbeid
- Effektivisering gjennom ny teknologi
- Konkurranseutsetting
- Kommunesammenslåing
- Eiendomsskatt
- Økt brukerbetaling
- Organisering og andre måter å arbeide på

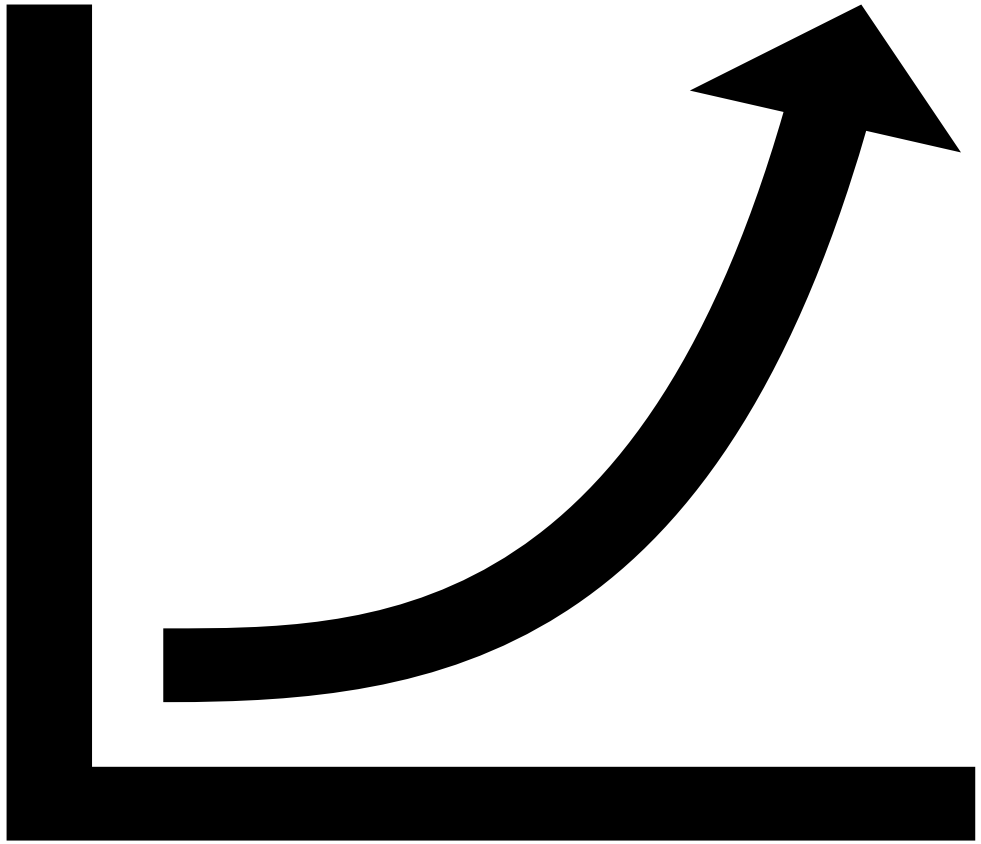
Endringer i rammefaktorer kan gjøre tidligere «uaktuelle grep», aktuelle!

© Statsforvalteren i Trøndelag

Omstillingsbehov

«smerte»

tid

© Statsforvalteren i Trøndelag

Noen råd på veien - mot en bærekraftig økonomi…

- Felles virkelighetsbilde er avgjørende
- Realistiske mål på kort og lang sikt
- Målrettede tiltak – ikke bare «ostehøvel»
- Ta ansvar – prioritere
- Tiltaksplan
- Verktøy og rutiner for rapportering og budsjettoppfølging
- Involvering og samarbeid

Et økonomisk handlingsrom er viktig for at kommunen skal fylle sine 4 roller, som bærekraftig samfunnsutvikler, demokratisk arena, effektiv tjenesteyter og tillitsskapende myndighetsutøver…

Hvilke grep tar vi for å opparbeide og sikre et økonomisk handlingsrom?

Statsforvalteren i Trøndelag

Tröndelagen Staatehaaltoje

Facebook StatsforvaltereniTrondelag
Nettside Statsforvalteren.no/Trondelag